

Akademický bulletin

AV ČR

8/1996

Z AKADEMICKÉ RADY

Z 54. zasedání Akademické rady

Zasedání Akademické rady se konalo 25. června 1996 a řídil je předseda Akademie věd ČR R. Zahradník.

Návrh postupu cyklického vytváření Vědní koncepce AV ČR (bod III) uvedl místopředseda Vědecké rady AV ČR M. Steiner tím, že jde o mechanizmus vytváření a uskutečňování Vědní koncepce Akademie věd, který by dynamicky a včas reagoval na vnější i vnitřní podněty a přispíval k jejímu praktickému naplnění. V rozpravě byla oceněna příprava tohoto návrhu jako důležitého způsobu cyklického zpřesňování a dotváření Vědní koncepce AV ČR. Pokud jde o cykly zpřesňování koncepce, bylo doporučeno uvážit volnější pojetí (4-5 let).

AR schválila postup cyklického vytváření Vědní koncepce AV ČR podle předloženého návrhu s připomínkou; schválený materiál bude vydán jako směrnice AR. Závěrem uložila K. Jungwirthovi, H. Illnerové a V. Heroldovi, aby s tímto dokumentem seznámili vědecká pracoviště AV ČR.

Informaci o prověrce platnosti interních předpisů bývalé ČSAV a AV ČR k 20. 5. 1996 (bod IV) uvedl F. Novák.

AR rozhodla o zrušení, resp. o neplatnosti 10 dosavadních interních norem bývalé ČSAV, uložila F. Novákovu seznámit ředitele pracovišť AV ČR se zrušením uvedených předpisů a provést prověrku aktuálnosti uzavřených dohod a smluv mezi Akademii věd a vysokými školami, příp. i dalšími subjekty. Konečně uložila V. Pačesovi, aby zajistil přípravu nové dohody o spolupráci mezi AV ČR a Univerzitou Karlovou.

Návrh na ustavení Komise pro spolupráci České republiky s Národní vědeckou nadací USA (NSF) (bod V) uvedl J. Niederle s tím, že komise má meziresortní charakter a je složena ze zástupců AV ČR, vysokých škol a resortních ústavů. Její vytvoření vyplývá z garance provádění dohody o spolupráci mezi ČR a NSF USA.

AR schválila zřízení Komise pro spolupráci České republiky s Národní vědeckou nadací USA ve složení: prof. Ing. J. Niederle, DrSc. (AR) - předseda, doc. RNDr. B. Řehová, DrSc. (AR) - místopředsedkyně, prof. Ing. J. Churáček, DrSc. (Univerzita Pardubice), JUDr. M. Illner (SOÚ), Ing. T. Mišek, DrSc. (Česká společnost chemického inženýrství), doc. RNDr. T. Pačes, DrSc. (Český geologický ústav), Ing. V. Sklenička, DrSc. (ÚFM), doc. RNDr. M. Straškraba, DrSc. (JČU), prof. Ing. J. Tolar, DrSc. (ČVUT), Dr. D. Dvořák (KAV) - tajemník, Ing. P. Křenek, CSc. (MŠMT). AR dále schválila statut této komise podle předloženého návrhu.

Návrh zásad k uzavření smlouvy o smlouvě budoucí – výměna restituovaných pozemků v areálu Mazanka (bod VI/1) přednesl V. Petrus a informoval, že navrženou výměnou pozemků se jednak ucelí právo hospodaření AV ČR k areálu Mazanka a jednak umožní bytová výstavba v blízkosti areálu.

AR schválila zásady k uzavření smlouvy o budoucí smlouvě směnné a dalším jednáním v této věci pověřila V. Petruše, A. Sochoru a J. Škodu.

Návrh nové smlouvy o nájmu nebytových prostor mezi Ústavem informatiky a výpočetní techniky AV ČR a společností I.C.C.C., s.r.o. (bod VI/2) přednesl V. Petrus.

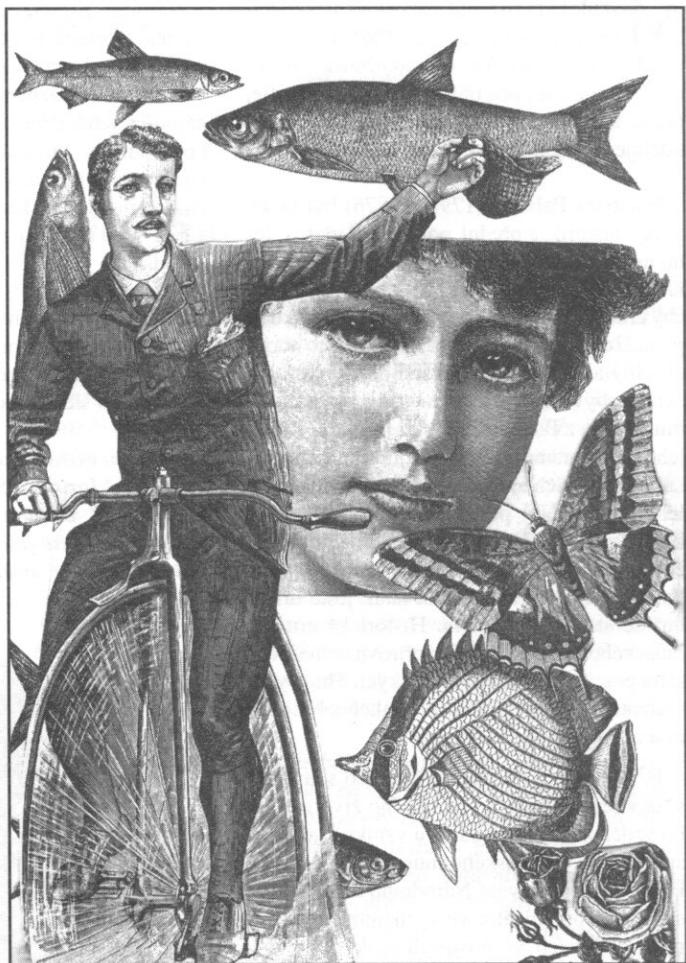
AR vyslovila souhlas s uzavřením smlouvy o nájmu nebytových prostor spravovaných Ústavem informatiky a výpočetní techniky AV ČR se společností I.C.C.C. za účelem realizace projektu výpočetního a školícího střediska této společnosti.

Návrh na zřízení Akademického diskusního klubu (bod VIII) uvedl S. Pantůček, který mj. zdůraznil, že jde o vytvoření široké interdisciplinární základny pro diskusi o nejrůznějších problémech vědy, o významu vědy pro společnost, o vztazích mezi vědou, politikou, průmyslem a veřejností. V rozpravě byl navržený záměr přednáškových a diskusních cyklů plně podpořen. Současně byly doporučeny i další náměty přednášek souvisejících s připravovanými akcemi (likvidace radioaktivních odpadů, onkologická výstava CERN, Evropský týden na téma energie apod.). Konkrétní návrhy jednotlivých přednášek připraví ve spolupráci s dalšími členy Akademické rady S. Pantůček.

AR uložila S. Pantůčkovi ve spolupráci s J. Škodou zabezpečit činnost Akademického diskusního klubu po obsahové, organizační a finanční stránce.

S návrhem na **jmenování ředitele Astronomického ústavu AV ČR** (bod IX) seznámili přítomné K. Jungwirth a J. Niederle. Zároveň bylo projednáno i ukončení činnosti J. Palouše v AR s tím, že volba nového člena Akademické rady na krátký zbytek nynějšího funkčního období by již nebyla účelná.

AR jmenovala na návrh vědecké rady ústavu doc. RNDr. Jana Palouše, DrSc., do funkce ředitele Astronomického ústavu AV ČR s účinností od 1. července 1996 na čtyři roky, tj. do 30. června 2000. AR konstatovala,

Léto budíž pochváleno!

-sd-

že ve smyslu Stanov AV ČR zaniká tímto jmenováním členství J. Palouše v AR ke dni 30. 6. 1996, a vyslovila mu poděkování za práci, kterou jako její člen v letech 1993–1996 vykonal. Na zbytek funkčního období AR pověřila P. Kratochvíla péčí o ediční činnost AV ČR, o práci Ediční rady a Rady fondu pro vydávání vědecké literatury a M. Šolce péčí o nakladatelství AV ČR Academia.

S návrhem na **jmenování ředitele Ústavu anorganické chemie AV ČR** (bod X) seznámila přítomné H. Illnerová.

AR zrušila pověření RNDr. D. Wagnerové, CSc., vedením Ústavu anorganické chemie AV ČR k 30. září 1996 a vyslovila jí poděkování za vykonanou práci. Na návrh vědecké rady ústavu jmenovala doc. Ing. Lubomíra Němce, CSc., do funkce ředitele Ústavu anorganické chemie AV ČR s účinností od 1. října 1996 na čtyři roky, tj. do 30. září 2000.

Návrh na jmenování ředitelky Knihovny AV ČR (bod XI) přednesl V. Herold.

AR na návrh Vědecké rady Knihovny AV ČR jmenovala PhDr. Ivanu Kadlecovou do funkce ředitelky Knihovny AV ČR na druhé funkční období s účinností od 1. 7. 1996 na čtyři roky, tj. do 30. června 2000.

S návrhem na **jmenování ředitele Národního hospodářského ústavu AV ČR** (bod XII) seznámil přítomné V. Herold.

AR jmenovala na návrh vědecké rady ústavu prof. Jana Švejnara, PhD., do funkce ředitele Národního hospodářského ústavu na druhé funkční období s účinností od 15. srpna 1996 na čtyři roky, tj. do 14. srpna 2000.

Návrh orientačního programu činnosti Akademické rady na II. pololetí 1996 (bod XIII) uvedl R. Zahradník.

AR vyslovila souhlas s tím, aby se její řádná zasedání konala ve II. pololetí 1996 v těchto termínech: 23.7., 10.9., 1.10., 22.10., 12.11.

a 10.12.1996 a schválila orientační program své činnosti na II. pololetí 1996 podle předloženého návrhu.

Zprávu o činnosti Technologického centra AV ČR (bod XIV/1) uvedli V. Petrus a K. Klusáček. V diskusi byly vysloveny kritické připomínky k předložené zprávě týkající se zejména konkretizace přínosu Technologického centra pro jednotlivá pracoviště AV ČR při uplatňování vědeckých výsledků v podnikatelské sféře apod. Bylo doporučeno zpracovat podrobnou zprávu, na jejímž základě by bylo rozhodnuto o finanční podpoře na příští rok. Současně Akademická rada pověřila V. Petrusa, aby ji zastupoval v Radě Technologického centra AV ČR.

Na základě žádosti o **převzetí odborné garance AV ČR nad Africou odyseou** (bod XVI/6) byl vysoven souhlas s tím, aby Akademie věd měla nadále odborný patronát nad projektem Českého rozhlasu při sledování návratu černých čápů. Odpověď zajistil J. Niederle.

AR vzala na vědomí informaci o pořádání konference Chorvatskou akademii věd a umění (bod XVI/7) "Bosna a Hercegovina – demokracie, obnova a integrita", která bude opatřením k vyslání představitele AV ČR na tuto konferenci.

Návrh podmínek soutěže na umělecký návrh pamětní medaile Jana Patočky (bod XVI/8) přednesl P. Kratochvíl.

AR vyslovila souhlas s podmínkami soutěže na umělecký návrh pamětní medaile J. Patočky, která bude vydána Akademii věd ČR u příležitosti výročí jeho narození a úmrtí. K účasti na soutěži budou vyzváni výtvarníci Jiří Harcuba, Milan Knobloch, Zdeněk Preclík a Jaroslav Veselák. Soutěžní návrhy zhodnotí komise v čele s P. Kratochvílem. □

Čestná oborová medaile F. Palackého

Medaile byla zřízena Československou akademii věd dne 2. září 1965 k ocenění vynikajících výsledků ve společenských vědách, především pro oblast historie, filozofie, práva a sociologie. Od roku 1993 ji nadále uděluje Akademie věd České republiky.

František Palacký (1798 – 1876) byl velký český historik a přední politik své doby. Jeho myšlenková východiska jsou ovlivněna setkáním s dílem Schillera, Herdera, Schellinga, aby zrála na Kantovi. Raný zájem o estetiku se přenáší do oblasti historie. Práce v tomto oboru obsáhly archivní studie, starší dějiny českých zemí, zabýval se především husitstvím a obdobím Jiřího z Poděbrad. Završením pak bylo jeho nejvýznamnější dílo Dějiny národu českého v Čechách i v Moravě, které podalo ucelený, filozoficky podložený výklad českých dějin do roku 1526. Palackého Starý letopisové čeští byla první česká kniha, kterou vydala Královská česká společnost nauk ještě dříve, než se stal jejím členem. Historická erudice Palackého je v české oblasti přirovnatelná k dosahu prací historiků francouzských Thierryho, Guizota, Micheleta, Němců Rankeho, Niebuhra a z Anglosasů Macaulaye.

F. Palacký byl u zrodu všeho, co souviselo s rozvíjením českého národního života a jeho vzdělanosti, především u vzniku Časopisu společnosti vlastenského musea, Matice české i Sboru pro postavení Národního divadla. Působil jako organizátor ve významných kulturních institucích ve prospěch české literatury a vědy, staral se o zvýšení všeobecného vzdělání, organizoval snahy o vydání encyklopédie i o vydávání české vědecké literatury.

Národní zaměření a preference souvisejí s jeho teoriemi politickými. Názor Palackého lze charakterizovat jako liberálně-konzervativní se zdůrazněním ideje rovnoprávných národů v tehdejším rakouském státním útvaru i proklamovanou snahou neuzavírat se kulturním proudům ciziny. Jako praktický politik působil m.j. v zemském sněmu. Vděčnost a úcta k celé jeho činnosti mu vynesly název "otec národa".

F. Palacký byl jmenován zejména pro své zásluhy na poli historie členem mnoha zahraničních akademíí a učených společností a byl povyšen do šlechtického stavu.

Autorem výtvarného návrhu medaile F. Palackého je Jaroslav Staněk (nar. 1931), žák profesora B. Stefana. Tím, že do předávané medaile je vyryto jméno jejího nositele, stává se individuálním uměleckým předmětem.

Nositeli čestné oborové medaile F. Palackého jsou například:

prof. Václav Vojtíšek	1968
prof. Josef Dobíáš	1968
prof. František M. Bartoš	1968
Dr. Karel Kazbunda	1968
prof. Miroslav Boháček	1969
Dr. Josef Janáček	1980
prof. Joachim Werner /SRN/	1990
prof. Ferdinand Seibt /SRN/	1991
prof. Robert J.W. Evans /Anglie/	1991
prof. Jerzy B. Korolec /Polsko/	1991
prof. Jaroslav Kadlec	1991
prof. Walter Biemel /SRN/	1991
prof. Jacques Le Goff /Francie/	1992
prof. Howard Kaminsky /USA/	1992
prof. Klaus Schaller /SRN/	1992
prof. Willard van Orman Quinne /USA/	1993
doc. Dr. Jiří Kejř	1993
PhDr. Josef Kolmaš, DrSc.	1993
Sir Peter F. Strawson /Anglie/	1994
prof. Ludger Honnfelder /SRN/	1994

ZE ŽIVOTA ÚSTAVŮ

Doporučení Akademické rady AV ČR ke koordinaci postupu při zařazování tvůrčích pracovníků pracovišť AV ČR do platových tříd

VIII. zasedání Akademického sněmu AV ČR, konané dne 26. 3. 1996, uložilo Akademické radě AV ČR, aby připravila doporučení ke koordinaci postupu pracovišť AV ČR při zařazování tvůrčích pracovníků do platových tříd. Uveřejňujeme jeho plné znění.

Zařazování zaměstnanců pracovišť AV ČR do platových tříd je upraveno zákonem č. 143/1992 Sb. ve znění zákona č. 40/1994 Sb. a příslušnými prováděcími nařízeními vlády ČR (nařízení vlády ČR č. 251/1992 Sb. ve znění nařízení vlády č. 76/1994 Sb., 141/1995 Sb. a 70/1996 Sb.). Závazné obecné charakteristiky jednotlivých platových tříd jsou uvedeny v příloze k zákonu č. 143/1992 Sb., podrobný katalog prací po jednotlivých třídách (včetně prací vědeckovýzkumných) pak v příloze č. 1 k nařízení vlády č. 76/1994 Sb. ve znění nařízení vlády č. 141/1995 a č. 70/1996 Sb. VIII. zasedání Akademického sněmu AV ČR, konané dne 26. 3. 1996, uložilo na základě dosavadních zkušeností s uplatňováním těchto právních norem na pracovištích AV ČR Akademické radě, aby připravila doporučení ke koordinaci postupu pracovišť AV ČR při zařazování tvůrčích pracovníků do platových tříd. I když v průměru jsou v AV ČR při zařazování vědeckých pracovníků zachovávány rozumné relace, vede dosavadní nekoordinovaný postup k rozdílu v přístupu k zařazování do platových tříd a následně i k differencím v průměrných tarifních platech, které nejsou vždy způsobeny jen objektivními faktory (charakter výzkumné práce, věková struktura pracovníků aj.) a ne vždy také korespondují s výsledky hodnocení vědecké úrovni a výkonnosti pracovišť. V současné době je např. v 11. platové třídě zařazeno 14% a ve 12. platové třídě kolem 12% zaměstnanců vědeckých pracovišť AV ČR, což by rozhodně nemělo být překračováno ani v budoucnosti.

Ani na jednotlivých pracovištích však nelze daný stav měnit násilně a překotně a opomíjet skutečnost, že pracoviště AV ČR jsou samostatnými právnickými osobami a jejich ředitelé mají ve smyslu čl. 51 a 66 Stanov AV ČR plné právo samostatně - v rámci příslušných obecně závazných předpisů - rozhodovat o zařazování všech zaměstnanců pracoviště do platových tříd.

Akademická rada AV ČR proto pokládá za správné vyzvat ředitele vědeckých pracovišť AV ČR, aby při zařazování tvůrčích pracovníků do platových tříd podle shora uvedených obecně závazných předpisů a při vnitřním označování tvůrčích pracovníků přihlíželi k následujícím doporučením, vycházejícím z konkrétních podmínek Akademie věd ČR:

I.

Do 8. platové třídy se doporučuje zařazovat začínající mladé absolventy vysokoškolského (magisterského) studia, kteří procházejí vědeckou přípravou nebo vysokoškolským postgraduálním studiem podle dosavadních předpisů, jsou v pracovním poměru a nepobírají studentské ani aspirantské stipendium. Dále se doporučuje zařazovat do této třídy mladé vysokoškolsky vzdělané pracovníky, kteří neprocházejí vědeckou přípravou ani postgraduálním studiem, avšak pracují ve výzkumu.

Do 9. platové třídy se doporučuje zařazovat mladé pracovníky, kteří nově získali vědeckou hodnost "kandidát věd" nebo akademicko-vědecký titul "doktor". Do této třídy mohou být zařazeni i zkušenější pracovníci, kteří nedosáhli uvedené hodnosti či titulu, avšak prokázali schopnost samostatně řešit výzkumné úkoly a vykazují určitou publikační činnost.

Do 10. platové třídy se doporučuje zařazovat pracovníky, kteří (nejde-li o odůvodněnou výjimku) získali vědeckou hodnost "kandidát věd" nebo akademicko-vědecký titul "doktor" a kteří hodnotnou publikací činností prokázali schopnost samostatně řešit složitější výzkumné úkoly.

Do 11. platové třídy se doporučuje zařazovat vynikající vědecké pracovníky s rozsáhlou publikací činností, schopné řešit velmi náročné a významné výzkumné úkoly a vést práci výzkumných týmů.

Do 12. platové třídy se doporučuje zařazovat vybraný okruh nejvýznamnějších vědeckých pracovníků pracovišť, jejichž práce má zásadní význam pro plnění úkolů pracovišť a širší mezinárodní ohlas a kteří zpravidla vedou nejdůležitější výzkumné úkoly nebo týmy.

II.

Pokud jde o vnější označování a rozlišení tvůrčích pracovníků, bude je možno zcela oficiálně zavést až tehdyn, bude-li schváleno v rámci novelizace Stanov AV ČR. Již nyní však Akademická rada AV ČR doporučuje, aby se v návrzích atestačních komisí i v rozhodnutích ředitelů podle čl. 66 Stanov AV ČR, jakož i ve vnějším, zejména mezinárodním styku jednotně používalo těchto označení:

1. odborný pracovník – pro vysokoškolsky vzdělané pracovníky zabývající se výzkumem, kteří jsou zpravidla zařazeni do 8. až 9. platové třídy a neúčastní se žádné formy vědecké přípravy,

2. doktorand – pro pracovníky, kteří se účastní vědecké přípravy nebo vysokoškolského postgraduálního studia,

3. vědecký pracovník (*junior scientist*) – pro mladší pracovníky, kteří zpravidla již dosáhli vědecké hodnosti "kandidát věd" nebo akademicko-vědeckého titulu "doktor", jimž ředitel na návrh atestační komise toto označení přiznal (viz čl. 66 Stanov AV ČR) a kteří jsou zpravidla zařazeni do 9.– 10. platové třídy,

4. samostatný vědecký pracovník (*research scientist*) – pro pracovníky, jimž ředitel na návrh atestační komise toto označení přiznal. Příjde zpravidla o pracovníky zařazené do 10. platové třídy a o ty pracovníky zařazené do 11. platové třídy, kteří nevedou žádný výzkumný tým či útvar,

5. vedoucí vědecký pracovník (*senior scientist*) – pro pracovníky, jimž ředitel na návrh atestační komise toto označení přiznal. Příjde zpravidla o pracovníky zařazené do 11. platové třídy, kteří vedou výzkumný tým či útvar, a o všechny pracovníky zařazené do 12. platové třídy.

*Schváleno 53. zasedáním Akademické rady AV ČR
dne 4. června 1996*

□

Minirozhovor

Otázku "Co je nového v Knihovně AV ČR a jaký je to dar, který knihovna nedávno dostala..." jsme položili její ředitelce **PhDr. Ivaně Kadlecové**, právě zahajující své druhé funkční období.

"*Nejnovější je realizace projektu LINCA. Byl proveden výběr hardwaru i softwaru, u softwaru panuje výuka systémových knihovníků, u hardwaru je na cestě dodávka. To je samozřejmě dobrá zpráva. Do budoucna se chceme soustředit na výstavbu depozitáře, to znamená otevřít k roku 2000 dvoranu budovy Akademie, udělat z ní přístupnou knihovnu a využít i krásnou architekturu, která tady je. Měl byt zřízen moderní, elektronicky přístupný depozitář dokumentů, na tom se právě začíná pracovat.*

Jinak realizujeme v tomto roce ještě tzv. zelený projekt, projekt výstavby sítí na prosíčkování ústavů třetí vědní oblasti. Většina ústavů bude připojena optickým vláknem, ostatní mikrovlnným pojítkem. Tento projekt, plánovaný do konce roku, je něco neuvěřitelného, protože do společenských věd nikdy moc peněz nešlo. Je to tedy ohromný, nevidaný skok.

Pokud se daru týká – jsme bohudík v poslední době zvyklí dostávat hodně darů, svět o nás ví a svět na nás myslí. V tomto případě se jedná o pozornost ze strany The University Law School, Center for Human Rights ve Washingtonu. Dostaneme-li dar – je to zatím šedesát knih z oboru práva, mezinárodního, trestního, ústavního, pracovního, občanského, obchodního, dědického, pro životní prostředí a další, některé knížky dokonce ve velmi luxusním provedení – to je jedna věc. Druhá věc je, že takovýto velkolepý knižní dar se nedává tam, kde není jisté, jak ho bude využito. Dárce ví, jaký je tu potenciál využití. A to je naše druhá, počítáme-li tzv. zelený projekt, tak třetí dobrá zpráva..."

-sd-

Představujeme ústavy Akademie věd ČR

Fyzikální ústav AV ČR

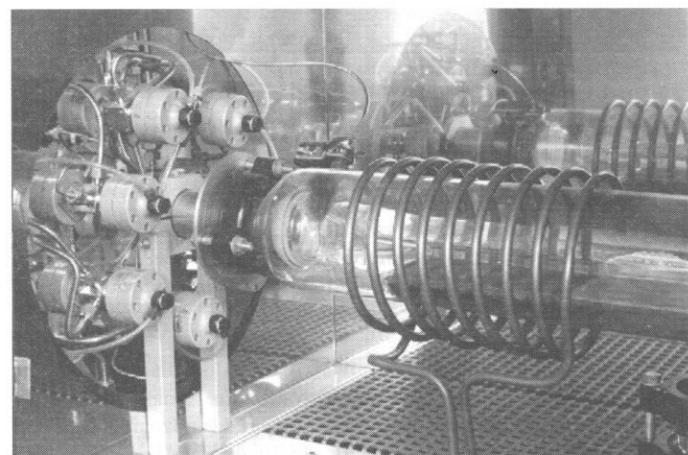
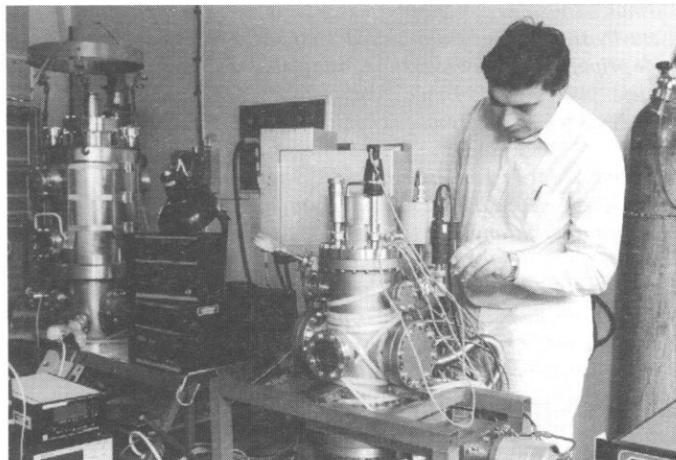
Pozoruhodnou zvláštností tohoto ústavu je vyhledávání vědeckých talentů mezi středoškolskou mládeží. Jeho příkladná spolupráce s Gymnáziem Zborovská v Praze 5 vychází z dohody zaměřené hlavně na vlastní podíl studentů na vědecké práci pod vedením pracovníků ústavu. Zvláště jde o práce pro mezinárodní soutěže "První krok k Nobelově ceně" a "Turnaj mladých fyziků" a pro republikovou soutěž "Středoškolská odborná činnost v oboru fyzika". Předmětem dohody o spolupráci je dále pomoc studentům při výběru oborů fyziky na vysokých školách, přednášky pracovníků Fyzikálního ústavu o vybraných tématech dle zájmu gymnazistů, poskytování materiálů o aktuálních fyzikálních problémech, exkurze studentů do vybraných laboratoří a převádění některých vyřazených přístrojů a zařízení z ústavu do gymnázia. Důležitost uvedené součinnosti vědců a středoškoláků násobí fakt, že AV ČR se stále více potýká s nedostatkem mladých odborníků.

Fyzikální ústav AV ČR v dnešní podobě je výsledkem sloučení tří ústavů bývalé ČSAV, ke kterému došlo v r. 1979, a to Fyzikálního ústavu, Ústavu fyziky pevných látek a Laboratoře nízkých teplot. Nejdelší historii má Ústav fyziky pevných látek, jehož zárodek lze spatřovat ve Fyzikální výzkumné laboratoři Škodových závodů založené už před 2. světovou válkou. V současné době je FZÚ nejen největším ústavem v AV ČR, ale nepochyběně i největším výzkumným centrem v České republice. Má 570 zaměstnanců, z toho přes 300 pracovníků s vysokoškolským vzděláním, kteří se v 5 sekčích rozdělených do 20 vědeckých oddělení věnují badatelskému výzkumu.

Těžiště výzkumu – asi 80 % – spočívá ve fyzice kondenzovaných systémů rozvíjené v sekcích **Fyziky kondenzovaných látek**, **Fyziky pevných látek**, **Nízkých teplot** a částečně i v sekci **Optiky**. Hlavními obory jsou dielektrika, kovy a slitiny, magnetizmus, supravodiče – zejména vysokoteplotní, kapalné krystaly a kapalné krystalické polymery, nekrystalické materiály (amorfní a porézní křemík, různé typy skel), nanostruktury (polovodičové, magnetické, dielektrické), tenké vrstvy a multivrstvy (polovodičové, kovové, dielektrické, uhlíkové). Prakticky všechna oddělení mají svou technologii přípravy vzorků, na kterých provádějí svá měření, a současně se tam rozvíjejí teoretické interpretace získaných výsledků. Z připravovaných materiálů jmenujeme například vizmutové a ytiové vysokoteplotní supravodiče, krystaly železa, slitiny na bázi železo-křemík, intermetalika, organická feroelektrika, hexagonální ferity a granáty, fluorescenční a scintilační materiály. V ústavu jsou k dispozici standardní i některé speciální metody přípravy krystalů a tenkých vrstev. V provozu jsou dva zkапalňovače helia a několik nízkoteplotních aparatur umožňujících měření až do teploty řádově 10^{-4} Kelvina a v magnetickém poli o intenzitě 14 Tesla. **I když hlavním smyslem činnosti FZÚ je základní výzkum, je zřejmě, že se dotýká látek, které slibují bezprostřední využití**.

Zařízení pro přípravu supravodivých tenkých vrstev.

Foto Renata Louvarová

Zařízení pro přípravu tenkých vrstev.

v praxi. Jmenujeme například kapalné krystaly pro displeje, amorfní křemík pro sluneční články, porézní křemík pro elektroluminiscenci, magnetické tenké vrstvy pro paměti, paměťové slitiny, intermetalika s vynikajícími vysokoteplotními mechanickými vlastnostmi a velkou korozní odolností, detektory záření, vysokoteplotní supravodivé keramiky, vysoko citlivé magnetometry, tvrdé ochranné kovové povlaky materiálů.

Cinnost sekce **Elementárních částic** spočívá ve zkoumání základních stavebních částic hmoty a jejich interakcí. Pracovníci sekce jsou zapojeni do velkých dlouhodobých projektů na gigantických urychlovačích částic v mezinárodních střediscích DESY v Hamburku a CERN u Ženevy. Výzkum je zaměřen zejména na experimentální ověřování předpovědí tzv. Standardního modelu interakcí elementárních částic, objevování nových předpověděných částic a na získávání informací o raných stadiích vesmíru. I tento vpravdě nejzákladnější fyzikální výzkum má své praktické dopady například v podobě neustálého vývoje výpočetní techniky, potřebné pro zpracovávání obrovského množství experimentálních dat, a ve vývoji nových typů detektorů elementárních částic, které nepochyběně najdou široké uplatnění třeba v lékařství.

V sekci **Optiky** je výzkum zaměřen na klasickou, kvantovou, nelineární a aplikovanou optiku. Do optiky patří i problematika laserů. Je zastoupena výzkumem horkého laserového plazmatu jako zdroje vysoké ionizovaných iontů a měkkého rentgenového záření, sledováním fyzikálně-chemických účinků laserů a generací atomových klastrů účinkem laserového záření. Sekce Optiky alespoň částečně splácí dluh, který má česká fyzika a technika vůči optice – tomuto prudce se rozvíjejícímu a jednomu z nejdůležitějších oborů příštího století.

Spolupráce Fyzikálního ústavu AV ČR s vysokými školami samozřejmě zahrnuje společné granty, přednášky pracovníků ústavu ve školách, výchovu doktorandů, ale soustředuje se také do Společné laboratoře optiky s Univerzitou Palackého v Olomouci, do Společné laboratoře subnukleární fyziky s Matematicko-fyzikální fakultou Univerzity Karlovy v Praze a do laboratoře Mössbauerovy spektroskopie s Matematicko-fyzikální fakultou UK a Ústavem anorganické chemie AV ČR.

Sirokou mezinárodní spolupráci Fyzikálního ústavu AV ČR dokumentuje mimo jiné celá řada seminářů a konferencí se zahraniční účastí, například **XXI. mezinárodní konference o fyzice nízkých teplot** a **Mezinárodní konference o luminiscenci**, chystané na letošní srpen do Prahy. Na obě tato významná setkání v našem hlavním městě je zatím přihlášeno zhruba 1700 účastníků. Fyzikální ústav AV ČR vydává **Československý časopis pro fyziku** založený v roce 1951, **Czechoslovak Journal of Physics**, založený v roce 1952, vycházející nyní jako oficiální časopis Evropské fyzikální společnosti, a časopis **Jemná mechanika a optika**.

FYZIKÁLNÍ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
Na Slovance 2, Praha 8, PSČ 180 40

ředitel: RNDr. Vladimír Dvořák, DrSc.

telefon: 02/66 05 11 11

fax: 02/82 12 27

telex: 122 018

e-mail: dvorak@fzu.cz

Ivo Hrozek

Krystalografie v molekulární biologii a organické chemii

Zpráva ze setkání zájemců o zřízení laboratoře krystalografie biomolekul a organických látek, konaného 19. června 1996 v Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR.

V Akademii věd ČR již po nějakou dobu probíhá diskuse o zřízení laboratoře pro krystalografické stanovení molekulárních struktur. Krystalografické stanovení struktur molekul je ve světě velmi rozšířenou metodou molekulární biologie, biochemie, farmakologie a příbuzných oborů a je zcela běžná v organické chemii. Krystalografie poskytuje detailní informace o molekulární a submolekulární struktuře proteinů, nukleových kyselin i jejich komplexů jako jsou membránové receptory či virové částice, a proto je jednou z ústředních metod molekulárizace biologie.

Z tohoto důvodu bylo v Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR svoláno setkání zájemců o tuto techniku. V úvodním slově Dr. B. Schneider z ÚFCH JH dokumentoval obrovský rozvoj krystalografie v devadesátých letech a shrnul technické, finanční a personální požadavky na zřízení krystalografické laboratoře. Následující obsáhlá a živá diskuse ukázala, že poptávka po strukturách proteinů, nukleových kyselin i nízkomolekulárních látek stoupá i v českých zemích. Diskuse o potřebnosti či nepotřebnosti metody se brzo přesunula do praktičejší polohy a zabývala se otázkami, kolik laboratoři u nás potřebuje znát krystalové struktury a kolik projektů je v takové fázi, že získání monokrystalů je reálné. Mluvilo se rovněž o tom, kde má být laboratoř zřízena, kolik bude stát a kde se na ni získají peníze.

Prof. V. Pačes z ÚMG zdůraznil, že exploze počtu vyřešených krystalových struktur a z toho plynoucí "zvěděnění" krystalografických molekulových struktur v posledních letech vede k tomu, že projekty je nutno formulovat ne na základě snadnosti získání krystalů, ale na základě biologického a chemického významu studovaných látek. Zavedení metody v České republice je tedy nutno podložit vědecky přesvědčivými a dostatečně početnými projekty. S tímto názorem se ztotožnil i doc. H. Illnerová z Fyziologického ústavu a Dr. A. Holý z ÚOCHB. Dr. Spížek z MBÚ vyzdvíhl univerzálnost krystalografie a obrovskou vahu, kterou má tato metoda na špičkových zahraničních molekulárně biologických a biochemických pracovištích. Potřeba znát krystalové struktury látek, kterými se zabývají, zdůraznili ve svých vystoupeních například Dr. I. Rosenberg, M. Souček, J. Konvalinka a M. Mareš z ÚOCHB, Dr. P. Šebo z MBÚ. Dr. J. Weiser z MBÚ

poznamenal, že poptávka po metodě nepochybně vzroste poté, co bude zavedena. Vyřešit krystalovou strukturu biologických molekul je totiž v České republice za současné situace velice složité, protože krystalografická měření jsou dostupná jen s pomocí zahraničních spoluprací. Většina badatelů se proto při formulacích svých projektů podvědomě této metodě vyhýbá. Zahraniční spolupráce jako cesta k získání struktur molekul byla několika badateli kritizována pro její komplikovanost i nízkou prioritu, které se v cizích laboratořích dostává vzorkům zasláným zvědění. Prof. V. Pačes z ÚMG poznamenal, že budoucnost biokrystalografie je v měřeních na synchrotronech a ve svých plánech bychom se proto neměli omezovat jen na laboratorní zdroj záření X. Krystalografická laboratoř bude ovšem nutná i v době relativní dostupnosti synchrotronového záření, protože na synchrotron je nutno cestovat pouze s plně charakterizovanými krystaly. V této souvislosti prof. J. Podlaha (PřF UK) upozornil na obtížnost získání monokrystalů a nutnost rozsáhlého testování kvality vypěstovaných krystalů před vlastním měřením. Několik badatelů (Dr. J. Jonák, ÚMG, Konvalinka, Mašek, Šebo, Dr. J. Hašek, ÚMCH, Schneider) tlumočilo své zkušenosťi ze zahraničních laboratoří a upozornilo, že mnohé kroky proteinové krystalografie, které byly před několika lety velmi obtížné a zvládnutelné jen speciálně trénovanými pracovníky, jsou dnes daleko snazší. Například technologie čištění proteinů i nukleových kyselin doznaly výrazných zlepšení. Krystalizace je daleko lépe teoreticky i prakticky zvládnutou činností a i měření na nových difraktometrech vybavených plošnými detektory je do určité míry rutinní záležitostí. Všechny tyto činnosti jsou ovšem stále velmi náročné na lidskou práci a čas.

Závěrem diskuse bylo konstatováno, že biokrystalografie je velmi důležitou metodou molekulární biologie, která se prudce rozvíjí a měla by být v České republice zastoupena. Zřízení laboratoře biologických a organických molekul se tak jeví jako aktuální úkol. Prof. Pačes vyzval zainteresované pracovníky, aby sepsali projekt, který by mohl být předložen k dalšímu jednání předsednictvu Akademie, či přímo Vědecké radě a ředitelům biologických a chemických ústavů. Doc. Illnerová zmínila možnost předložit tento návrh jako komplexní projekt na Grantovou agenturu ČR, nebo jej v případě úspěšného posouzení finančovat z účelové dotace vlády ČR.

Bohdan Schneider,
Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR

ZPRÁVY – OZNÁMENÍ

Konkurz

Reditel Orientálního ústavu AV ČR vypisuje konkurs na obsazení dvou míst pro mladé pracovníky v oboru filologie, event. historie zemí Asie a Afriky. Nabízený pracovní poměr předpokládá spojení s vědeckou přípravou.

Přihlášky zasílejte na adresu:

Orientální ústav AV ČR
Pod vodárenskou věží 4
182 08 Praha 8

Terezínská pamětní kniha

Ustav teorie informace a automatizace AV ČR, Terezínská iniciativa a Akademie věd ČR – Tiskový odbor uspořádal 25. června 1996 tiskovou konferenci k prezentaci podílu Akademie na vzniku Terezínské pamětní knihy. Jde o unikátní dílo, které mapuje osudy mnoha tisíc židovských spoluobčanů, kteří prošli za 2. světové války Terezínským ghettem. Na vydání knihy se podílelo sdružení bývalých terezínských vězňů **Terezínská iniciativa** a jím založená Nadace **Terezínská iniciativa**.

Ústav teorie informace a automatizace AV ČR, Státní ústřední archiv a Památník Terezín. Úkolem projektu je vytvořit databázi s personálními daty všech 150 000 vězňů koncentračního tábora pro židy v Terezíně. Kolektiv historiků a archivářů pod vedením **Margity a Miroslava Kárnych** dosud zpracoval údaje o 81 397 deportovaných židech z českého a moravského území. Z nich vznikla tato pamětní kniha, první dva díly. V současné době se shromažďují údaje o 42 000 terezínských vězňů, kteří byli do Terezína deportováni z Německa. Výsledkem bude další z řady Terezínských pamětních knih, věnovaná osudu německých židů v Terezíně. Nadace Terezínská iniciativa začala také vydávat vědecké

TEREZÍNSKÁ PAMĚTNÍ KNIHA

ŽIDOVSKÉ OBĚTI
NACISTICKÝCH DEPORTACÍ
Z ČECH A MORAVY
1941-1945

DÍL PRVNÍ

TEREZÍNSKÁ INICIATIVA
MELANTRICH
1995

Dohoda o vědecké spolupráci

Dne 10. dubna vstoupila v platnost dohoda o vědecké spolupráci mezi Akademii věd ČR a Estonskou AV. Sjednaná roční výměnná kvota je 50 dnů. Dohoda umožňuje výměny i s vysokými školami a jinými vědeckými pracovišti obou zemí. Hostitelské akademie nehradí konferenční poplatky. Bezplatná lékařská péče v případě náhlého onemocnění není dohodou zaručena, cestovní zdravotní připojištění vyslaných stážistů je tedy nezbytné.

Výměny v rámci této dohody lze uskutečnit již v letošním roce. Text dohody je k nahlédnutí u Mgr. Tikalové v sekretariátu Rady pro zahraniční styky AV ČR. □

ročenky "Terezínská studia a dokumenty". Soustředují studie a články téměř čtyřiceti našich, izraelských, německých, rakouských, švýcarských a dalších zahraničních historiků i pamětníků. Kniha je důležitým přínosem k česko-německému dialogu, který se musí v zájmu budoucnosti vyrovnat s minulostí.

AR

Nabídka bezúplatného převodu

Vrámci bezúplatného převodu mezi pravovládní AV ČR Vám nabízíme:

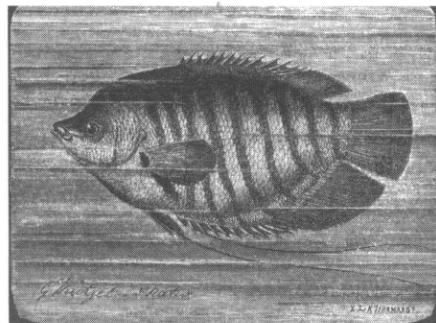
1. směšovač tel. obrazu NAC, r. výroby 1983
2. extinkní převodník TEC 1, r. výroby 1980
3. mikrodenzitometr ND-100 ZEISS, rok výroby 1980
4. interpretoskop ZEISS, rok výroby 1980
5. digraf DGF 1207 4G, rok výroby 1987
6. tiskárna rádková, rok výroby 1981
7. blan. variograph typ 901, rok výroby 1973
8. digitizer 1208 4g, rok výroby 1989
9. el. ps. stroj ROBOTRON S6011, (azbuka), nyl. pánská, rok výroby 1986
10. auto Škoda 1203, rok výroby 1984
11. mobilní buňka NN 76/82, r. výroby 1984
12. magnetofonová jednotka CN 5302, rok výroby 1989

Vaše vyjádření očekáváme co nejdříve.

Ústav geoniky AV ČR
pobočka Brno, pošt. přihrádka 23
613 00 Brno
tel. (05) 45211901,
fax. (05) 578031
Email ugn@isibrno.cz

Mezinárodní kurz Trvale udržitelná péče o mokřady jako součást integrovaného hospodaření v krajině

Botanický ústav AV ČR společně s Národním parkem Šumava a mezinárodní organizací Wetland International se sídlem v Anglii uspořádaly od **26. 5. do 1. 6. 1996 mezinárodní kurz o úloze mokřadů v krajině**. Kurz byl finančně podpořen Evropskou komisí PHARE a Federálním ministerstvem životního prostředí SRN. Odborně ho zajišťoval profesor **Wilhelm Ripl** z Technické univerzity v Berlíně. Jeho přístup ke krajině spočívá v pochopení koloběhu vody a látka. Největším nebezpečím pro naši krajinu je její odvodnění a s ním spojený rychlý odnos látek, zejména alkalickej kovů. Půdy se acidifikují a uvolňují se toxiny, následně ubývání vegetačního krytu sniže chladicí schopnost povrchu. Krajina postupně dezertifikuje, mění se v poušť. Ze zemědělské půdy se vyplavuje za rok okolo jedné tuny rozpustných látek, které nelze zcela doplnovat hnojením. Jedinou cestou, jak dlouhodobě zabráňovat únikům látek do moří a jak zlepšit klimatické podmínky, je návrat trvale vegetace a zvýšení sorpční schopnosti půdy při respektování toku energie a vody v krajině.

Tento kurz byl již pátý v pořadí od roku 1992. Účastníci z Polska, Litvy, Estonska, Běloruska, Ukrajiny, Rumunska, Slovenska a z České republiky měli k dispozici příručky v angličtině vydané k tomuto účelu. I z tohoto kurzu vyjde publikace shrnující přednášky lektorů i místních odborníků, kteří hovořili o Národním parku Šumava, v příručce budou i návrhy na péči o vybraná území, zpracované v závěru kurzu.

Botanický ústav společně s organizací Wetland International a Technickou univerzitou v Berlíně vytvořily středisko pro výzkum a obnovu mokřadů se sídlem v Třeboni. Toto středisko je financováno zejména z peněz PHARE a zaměří se na problémy spojené s obnovou krajiny a péčí o ni ve střední a východní Evropě.

RNDr. Jan Pokorný, CSc.,
Botanický ústav AV ČR
Třeboň

Mezinárodní unie pro biologické vědy (IUBS)

Po rozdělení československého komitétu se v minulém roce ustavil český komitét IUBS: J. Gaisler, T. Herben, I. Hodek, M. Hofer, E. Klímo, J. Lom, O. Nečas, Z. Neuhaeuslová, J. Pácha, S. Procházka, V. Straškrabová, J. Svoboda, P. Štys, J. Velemínský. V souladu s organizačním a jednacím řádem chce komitét informovat biologickou komunitu o aktivitách IUBS a stimulovat tak mezinárodní spolupráci, která se může uskutečnit kromě vlastní badatelské práce také pořádáním vedecky hodnotných mezinárodních konferencí a publikací výsledků ve sbornících. I když český komitét nedisponuje žádnými vlastními fondy, může usilovat o získání podpory pro opravdu významné konference odborníků na globální úrovni, příp. pro vydání syntetických děl.

Komitét pochopitelně nebude využít koordinaci úsilí podobné dobře známému Státnímu plánu minulých let. Řád komitétu však umožňuje, aby si jeho členové vytvořili "pracovní skupiny z nečlenů komitétu k plnění speciálních úkolů".

Zjistili jsme, že naše vedecká biologická veřejnost je dosud málo informovaná o aktivitách IUBS. Rádi bychom tento stav zlepšili. Výzvy po publikaci nového čísla magazínu IUBS "Biology International" budeme proto zájemcům poslat výběr informací. Nejdůležitější jsou nyní zřejmě informace o programech DIVERSITAS vyhlášených v r. 1991. Na vlastně ukončeném programu "Biodiversity and Ecosystem Function", na kterém se podílí SCOPE, je účast českých biologů dosud závažná. Méně je tomu u dalších dvou programů: "Origins, Maintenance and Loss of Biodiversity" (R. Barbault, E. Alvarez-Buylla, P.H. Gouyon, I. Hanski, H. Kawanabe, B. Schaal, S. Stearns, M. Slatkin, G. Vida) a "Inventorying and Monitoring of Biodiversity" (F. di Castri, N. Stork, J. Franklin, Zhao Shidong, G. Halffter, K. Campbell, T. Khoshoo, T. Younès). Víme, že se mnozí čeští biologové zabývají studiem, které odpovídají vyhlášeným programům DIVERSITAS. S výjimkou aktivit v rámci SCOPE zřejmě ale většinou nejsou v kontaktu s pří-

slušnými komisemi. Zájemci o takovou součinnost (ať jednotlivci či celé týmy) mohou uvítat výše uvedená jména členů komisí těchto programů. Zvláště cenná by ovšem byla těsnější spolupráce českých biologů na určitých územích, např. v biosférických rezervacích. Možná by bylo účelné vytvořit řešitelské týmy pro určité projekty, příp. ve spolupráci s příslušnými členy českého komitétu IUBS a pracovníky na dalších mezinárodních programech (SCOPE, MaB, Ramsar).

Jak z časopisu IUBS "Biology International", tak i z jiných informací se zdá, že jistě rozsáhlá a kvalitní vedecká činnost české komunity v oboru biodiverzity je poměrně izolovaná od globálních projektů. Snažíme se zjistit, zda jsou čeští biologové s tímto stavem v podstatě spokojeni, nebo zda mají zájem o účast na globálních aktivitách. Uvítáme, když čtenáři tohoto sdělení budou informovat své kolegy.

Zájem o zaslání výtahu z "Biology International" můžete sdělit členům komitétu, kteří jsou vám blízcí místně nebo oborem, nebo přímo předsednictvu komitétu.

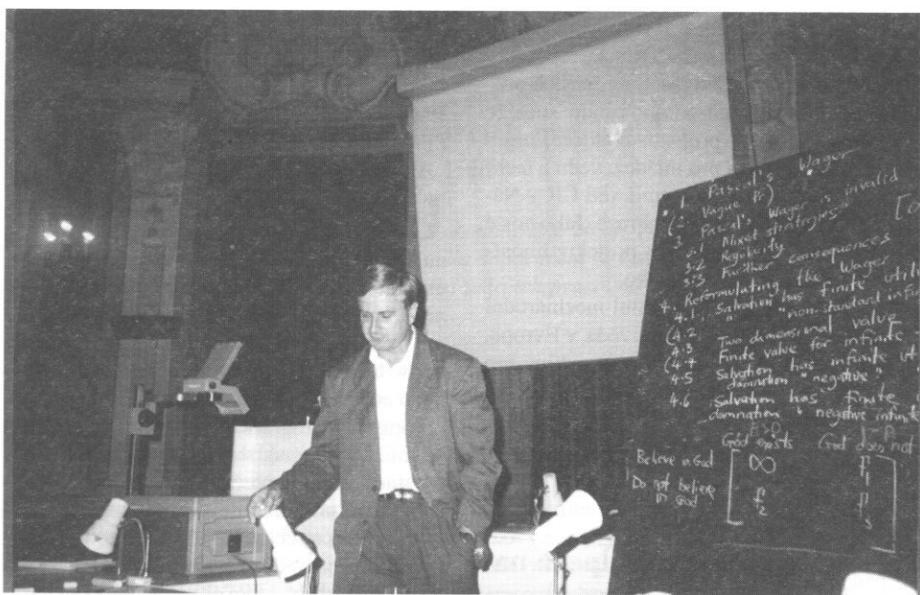
I. Hodek, V. Straškrabová,
Entomologický ústav AV ČR
Hydrobiologický ústav AV ČR
Branišovská 31,
370 05 České Budějovice

10. mezinárodní interdisciplinární symposium LOGICA '96

Jubilejní desáté mezinárodní symposium LOGICA, zaměřené na mezioborové souvislosti současných výzkumů v moderní logice, se konalo ve dnech **18. - 21. 6. 1996 na zámku v Liblicích**.

Symposium LOGICA je již tradičně pořádáno pracovní skupinou logiky Filozofického ústavu AV ČR. Letošního ročníku se zúčastnilo přes 40 badatelů z 10 zemí, včetně USA, Kanady, Velké Británie, Německa či Nového Zélandu. Moderní logika je v dnešní době nejen rozsáhlý a respektovaný samostatný vědní obor, ale je též velmi úzce svázána s moderní analytickou filozofií, matematikou a základy matematiky, s teoretickými obory empirických věd i filozofií vědy. Moderní logika našla též úspěšné aplikace především v počtačové vědě či matematické lingvistice. Symposium LOGICA již deset let mapuje světové trendy v logických výzkumech, a to s důrazem na paralelní rozvoj dvou větví moderní logiky či logických metod ve vazbě na současnou filozofii (tzv. filozofická logika) a matematiku (tzv. matematická logika). Konference se přitom zabývá i některými důležitými aplikacemi logiky, především v teoretické lingvistice, filozofii vědy či informatice.

Ačkoliv jsou konference téměř výhradně financovány z konferenčních poplatků samotných účastníků, zájem o ně neustále stoupá. Letos bylo z většího počtu zaslanych příspěvků vybráno k prezentaci 27, pozvanými rečníky byli M. Resnik (USA) a M. Sainsbury (Velká Británie). Odborný charakter sympozia se pokusí stručně postihnout výčtem nejzajímavějších témat, kterými se příspěvky zabývaly: Strukturalismus ve filozofii matematiky (M. Re-

Profesor Alan Hajek (USA) během své přednášky v Liblicích.
Foto Alena Sobotková

snik – USA), logické vlastnosti větveného prostoru času (N. Belnap – USA), logická teorie kontrafaktuálních výroků (U. Meixner – Německo, L. Bovens – USA), filozofie logiky (J. Petegrin – ČR, G. Sandu – Finsko, J. Wolenski – Polsko), neklasické logiky (P. Jirků – ČR, A. Fuhrmann – Německo, O. Lemon – Velká Británie, R. Muskens – Holandsko, H. Wansing – Německo), základy pravděpodobnosti (T. Chilvers, O. Majer – ČR, A. Hajek – USA), logická sémantika přirozených jazyků (P. Pietroski – Kanada, K. von Heusinger – Německo), logické problémy smyslu, významu a pojmu (M. Sainsbury – Velká Británie, M. Materna – ČR), logické otázky pravdy, pojmu existence (P. Milne – Velká Británie, J. Tichá – Nový Zéland, H. Hochberg – USA). Příjemným osvěžením programu byla improvizovaná večerní přednáška „projíždějícího“ prof. Gureviče (USA) o „posvátných krvavých logikách“, kterou uvedl P. Hájek z ÚIVT AV ČR. Všimavější účastníci zaznamenali také krátkou nenápadnou návštěvu zakladatele této tradice a předsedy organizačního výboru prvních ročníků sympozia LOGICA, doc. Ivo Zapletal. Počet, úroveň a téma přednášek i letos potvrzdily, že zájem o moderní logiku samotnou i logické problémy ve filozofii, matematice, lingvistice a empirických vědách dokáže spojit jinak spíše úzce specializované badatele a vede ke skutečné interdisciplinární spolupráci, pro niž je sympozium LOGICA již tradiční půdou. Nejlepší příspěvky budou publikovány nakladatelstvím FILOSOFIA v anglickém jazyce v již desátém sborníku Proceedings of the International Symposium LOGICA.

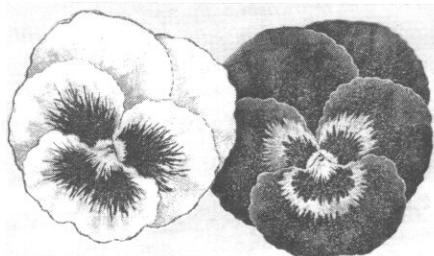
P.S. Dík organizátorům patří kromě účastníků i vedení Filozofického ústavu AV ČR za institucionální, organizační i osobní podporu konference, personálu zámku v Liblicích za vysoké odpovědný a profesionálně bezchybný přístup k zahraničním hostům a rodinnému pivovaru BERNARD z Humpolce za sponzorování společenského večera – jejich mok rázem dosáhl vskutku světové obliby, aniž by přitom musel opustit hranice České republiky.

RNDr. Petr Kolář, CSc.,
Filozofický ústav AV ČR

jejího výkonného výboru. Pravidelně informoval americkou historickou obec o podmínkách práce v českých archivech i o studiu americké problematiky na evropském kontinentu, evropské kolegy se zaměnovali s prací historiků v Americe. Od roku 1975 do roku 1992 vydával časopis East Central Europe, což byly v té době skoro jediné noviny, zabývající se pravidelným publikováním článků a knižních recenzí z historie v zemích koruny české, na Slovensku a v Československu. Stanley B. Winters byl také prvním Američanem, který se stal členem Collegia Carolina.

Za svůj vědecký přínos, ale i za to, že pomáhal historikům, pronásledovaným za minulého režimu, byl v roce 1991 vyznamenán čestnou medailí Josefa Hlávky Akademie věd České republiky. Také ocenění Award of Czechoslovak History Conference 1995 je odpovědí na jeho neúnavnou službu a přínos v oblasti historického bádání i ve vztazích mezi Českou republikou a Spojenými státy.

-sd-

Cena profesoru S.B. Wintersovi

Letošní jarní vydání bulletinu **Czechoslovak History Newsletter**, které informuje o výročním setkání CHC (Czechoslovak History Conference) ve Washingtonu, přináší řadu zpráv z badatelské oblasti, zaměřené v USA na Českou a Slovenskou republiku. Informace o tom, co nového se děje v pražské Národní knihovně, jak bude probíhat SVU kongres, pořádaný letos v Brně, s jakými překážkami se může i dnes setkat v ČR badatel, který chce v rámci své práce získat přístup k materiálům, za minulé éry nepřístupným, zprávy o gala recepcí v Mnichově, uspořádané v souvislosti se čtyřicátým výročím založení Collegia Carolina – to je jen několik bodů, kterým bulletin věnuje pozornost. Přináší také zprávu o ceně, kterou Czechoslovak History Conference udělila za rok 1995 historikovi a příteli České republiky, profesoru Stanley B. Wintersovi.

Stanley B. Winters se narodil v New Yorku roku 1924. K jeho prvnímu kontaktu s českou problematikou došlo v roce 1945, když jako jeden z vojáků americké armády generála Pattona osvobozoval západní Čechy. Svůj zájem upěvnil studiem historie na univerzitě, které ukončil dizertační prací „Začátky politické kariéry Karla Kramáře“. To byl úvod k celé řadě pozoruhodných a ohlas vyvolávajících studií.

Publikační činnost profesora Winterse se brzy rozrostla – jmenujme alespoň práce „Intellectual and Social Developments in the Habsburg Monarchy from Maria Theresa to World War I“ (1975), „T.G. Masaryk, 1850 – 1937, Thinker and Politician“ (1990), „Great Britain, the United States of America and the Bohemian Lands, 1848 -1939“ (1991) a další.

Vedle zájmu, který věnoval studiu urbanistického rozvoje Newarku, New Jersey, pokračoval profesor Winters v pěstování zájmu o historii zemí koruny české. Stal se jednou ze zakladajících členů Czechoslovak History Conference a byl členem a posléze prezidentem

Evropské symposium rostlinolékařů

Ve dnech 19. až 22. června 1996 byl areál ústavu Akademie věd a Biologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích hostitelem mezinárodního workshopu „Pokroky v detekci rostlinných patogenů metodami polymerázové řetězové reakce“. Workshop pořádal oddělení rostlinné virologie Ústavu molekulární biologie rostlin AV ČR (ÚMBR) v rámci programu evropského společenství „Spolupráce ve vědě a technologích COST 823 – Nové technologie pro zlepšení fytodiagnostiky“. Sympozium se zúčastnilo 35 předních specialistů ze 17 evropských zemí, ale bylo otevřeno i pro české a slovenské odborníky v oblasti rostlinolékařské péče a doktorandy. Současně se uskutečnilo dvoudenní jednání pracovní skupiny, která se zabývá diagnostikou rostlinných patogenů s využitím technologie detekce jejich nukleových kyselin.

Předmětem jednání je zdokonalení a praktické využití nové generace molekulárně-biologických metod důkazu chorob. Tyto citlivé metody jsou využívány především pro odhalení virových, bakteriálních i houbových onemocnění v sadbě a osivu zemědělských plodin. Následná preventivní fytosanitární a fytokaranténní opatření mohou zabránit jejich rozšíření. Výskyt karanténní choroby může způ-

sobit velké ekonomické ztráty na kvalitě a výnosu plodin. Může rovněž vést k přijetí protidovozních opatření v některých zemích. To je zvlášť významné vzhledem ke stále větší otevřenosti světového trhu se zemědělskými produkty. Zcela nové možnosti přináší PCR technologie v detekci rostlinných mykoplasmám podobných organizmů (MLO), které bylo až dodnes velmi obtížné diagnostikovat vizuálně nebo sérologickými a imunodiagnostickými metodami.

Cílem společného úsilí odborníků je i používání jednotných metod detekce v rámci zemí Evropského společenství, které celý projekt také finančně podporuje. Účast České republiky v programu COST 823 je součástí úsilí dosáhnout úrovně rostlinolékařské péče srovnatelné s vyspělými evropskými státy. ÚMBR, který byl již od roku 1992 zapojen do předchozího programu COST 88, je koordinátorem programu COST 823 v České republice. Podílí se na řadě národních i mezinárodních projektů s cílem zkvalitnit diagnostiku rostlinných patogenů a rozšířit využití molekulárně-biologických metod v rostlinolékařské praxi.

*Ing. Josef Špak, CSc.,
Ústav molekulární biologie rostlin
AV ČR*

I. evropská výstava vědeckotechnických projektů mládeže – ESE 96

Hlavním cílem I. evropské výstavy vědeckotechnických projektů mládeže – ESE 96 ve dnech 15. – 19. července 1996 v Praze v Průmyslovém paláci Výstaviště bylo představit reprezentativní přehled výsledků práce středoškolské mládeže v oblastech vědy, techniky a ekologie z členských zemí 'Mezinárodní hnutí vědeckotechnické činnosti mládeže ve volném čase' a z dalších států. Výstava chtěla dále umožnit vzájemné setkávání mladých řešitelů mezi sebou i s odborníky a představit Českou republiku jako stát s vyspělou vědou, technikou a kulturou. Na výstavě se představí-

Medaili Ernsta Macha za zásluhy ve fyzikálních vědách předal 12. 6. 1996 předseda Akademie věd České republiky prof. Ing. Rudolf Zahradník, DrSc., americkému vědci českého původu prof. Dr. Ing. Miloši Seidlovi, DrSc.,

lo téměř sto vědeckotechnických projektů mládeže z 10 evropských států. Z České republiky to byli autoři více než dvaceti nejlepších projektů z květnového národního finále soutěže vědeckotechnických projektů mládeže, organizovaného Asociací pro mládež, vědu a techniku ve spolupráci s Akademii věd ČR v Národním technickém muzeu v Praze. Jako hosté I. evropské výstavy připravily projekty Jihoafrická republika, Čína a Mexiko.

Doprovodný program zahrnul mezinárodní konferenci na téma Mládež a věda v Evropě, besedy u kulatého stolu, semináře a dílny pro účastníky výstavy, exkurze a návštěvy vědeckých pracovišť, výrobních firem v Praze i okolí, prohlídky kulturních a historických památek hlavního města.

-hzk-

Největší zahraniční podpora našemu biomedicínskému výzkumu

Přední osobnosti řízení amerického biomedicínského výzkumu organizaovaly v Praze, v hotelu Forum, ve dnech 23. až 26. června 1996 mezinárodní konferenci vědeckých pracovníků – nositelů grantů Lékařského institutu Howarda Hughese. Konference se konala pod záštitou prezidenta republiky Václava Havla poprvé v postkomunistickém světě. Institut Howarda Hughese udělil v roce 1995 poprvé ve své historii pětileté granty na podporu základního výzkumu 90 vybraným vědcům z 10 zemí bývalé východní Evropy a bývalého Sovětského svazu v celkové hodnotě 15 milionů amerických dolarů. 12 grantů pro naše vědce představuje největší zahraniční finanční a morální podporu biomedicínskému výzkumu v České republice. 10 grantů z toho získali pracovníci Akademie věd ČR, přičemž polovinu – tedy 5 – Ústav molekulární genetiky. Granty z Institutu Howarda Hughese se v tomto ústavu využívají v základním výzkumu v oborech biomedicína, struktura a funkce signálizačních bílkovin, rakovinná přeměna buňky a povrchové receptorové bílkoviny bílých krvinek.

-hzk-

emeritnímu profesorovi na Stevens Institute of Technology, Hoboken, New Jersey, USA, který byl na této univerzitě do roku 1994 profesorem fyziky a ředitelem Plasma Physics Laboratory.

Foto © Jiří Plechatý

X. etnokartografické symposium "Evropský kulturní prostor – jednota v rozmanitosti"

(Třešť – zámek, 25. – 29. března 1996)

Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR uspořádal toto mezinárodní symposium na žádost International European Ethno-cartographic Working Group (IEEWG). Tematicky navazovalo na symposium "Kulturní hranice a národní identita", uskutečněné v Bad Honnef v dubnu 1993. V duchu tradice Etnologickeho atlasu Evropy převažovaly referáty z národopisné kartografie. Poznatky ze sympozia je možno stručně shrnout do základní teze o jednotě, dané společným civilizačním základem, a kulturní pluralitě, vytvořené evropskými národy a etnickými, případně v etnografickými skupinami. Jevy tradiční kultury vytvářejí kulturní areály, které obvykle nebývají vázány na státní ani na jazykové hranice. Znaková a výrazová jednota širších kulturních oblastí, spojená s regionální a lokální rozmanitostí, je jedním z nejcharakterističtějších projevů tradiční preindustriální kultury.

Program sympozia byl rozdělen do čtyř tematických celků, nazvaných Jednota a mnohost v etnokartografické práci (H. L. Cox - Bonn, S. Kovačevičová - Bratislava, T. K. Schippers - Nice, J. Vařeka - Praha), Hranice a identita (A. Fenton - Edinburgh, M. Heinz-Bonn, Z. Kłodnicki - Vratislav), Jednota národní, etnická, regionální a lokální (D. Schell-Dormagen, J. Pargač - Praha, M. Moravcová - Praha) a Jednota a mnohost jevů kultury hmotné (sekce A: E. Kisbán - Budapešť, R. Stoličná - Bratislava, Z. Martínek - Pelhřimov, J. Langer-Rožnov p. R., J. Podoba - Bratislava, H. Johnová - Praha, H. Dvořáková - Brno, J. Pospíšilová - Brno) a duchovní (sekce B: L. Droppová - Bratislava, D. Stavělová a L. Tyllner - Praha, K. Jakubíková - Bratislava, J. van der Kooi - Groningen, G. Barna - Budapešť, D. Bittnerová - Praha, L. Petráňová - Praha). Česká strana mohla na sympoziu také předvést první výsledky atlasové práce, realizované v rámci grantu AV ČR č. A0058501 (Národopisný atlas Čech, Moravy a Slezska).

Součástí sympozia byly dvě odborné exkurze: betlémy v Třešti s úvodním proslovem A. Plessingerové a prohlídka pěti městských a vesnických lokalit. Prohlídka betlému mohla být uskutečněna jen díky pochopení a vstřícnosti třešťských občanů, kteří je kvůli sympoziu výjimečně ponechali do konce března.

Sympozia se zúčastnili etnologové z devíti evropských zemí. Slova uznání na adresu Ústavu pro etnografii a folkloristiku Akademie věd ČR zazněla v projevech prof. A. Fentona (předseda IEEWG) i prof. H. L. Cox, za ústav pozdravil účastníky sympozia ředitel ústavu Dr. Stanislav Brouček, jménem Akademické rady AV ČR promluvil Dr. Svetozár Pantůček.

Domácí i zahraniční hosté odjízděli s nejlepšími dojmy, někteří si pobyt v ČR prodloužili, jiní se ještě letos vrátili do Čech na exkurzi se svými studenty, rakouskí etnografové a antropologové si přijedou v zimě prohlédnout velké betlémy v Třešti. Uspořádání sympozia

v takovém rozsahu umožnil sponzorský dar Komercní banky v Praze, z něhož bude z velké části pokryto také vydání sborníku v roce 1997.

V rámci sympozia také proběhlo zasedání IEEWG, na němž se kromě jiného stanovila příští konference: uskuteční se ve Vratislavě v roce 1998 na téma "Kultura v prostoru – její podání, otázky a možnosti". Organizačně ji zajistí doc. Z. Kłodnicki z atlasového pracoviště Katedry etnologie vratislavské univerzity.

*PhDr. Josef Vařeka, DrSc.,
Ústav pro etnografii a
folkloristiku AV ČR*

Upozornění všem ústavům AV ČR

Protože se stává, že někteří hosté – samoplátci zástavají dlužní za pobytové náklady v ubytovnách AV ČR, upozorňujeme, že dlužná částka bude fakturována pracovišti, které ubytování pro samoplátce objednalo. Předejít této situaci je možné pouze vyžádáním si platby za ubytování předem.

V objednávkách ubytování prosím uvádějte tyto náležitosti:

jméno hosta, země, datum začátku a konce pobytu, typ pokoje (1/1, 1/2, přistýlka, apartmá), pobyt se snídaní, bez snídaně (snídaně není v ceně pokoje), a druh platby (hotovost, faktura + adresa a bankovní spojení).

*E. Krechlerová, sekretariát
Rady pro zahraniční styky*

Praha – hlavní město České republiky bude od 23. do 26. září 1996 hostitelem 9. regionální evropské konference Mezinárodního svazu asocací na ochranu ovzduší a životního prostředí – IUAPPA a 3. mezinárodní konference na téma **"Hodnocení vlivů na životní prostředí"**. Cílem je prezentace současného stavu a dosaženého pokroku v hodnocení vlivů, péče a obnovy životního prostředí, aktuálních a specifických úkolů v období transformace národního hospodářství a celé společnosti z pohledu našich a mezinárodních zkušenosností. Jednání je určeno pracovníkům státní a regionální správy, vysokých škol, výzkumných a vývojových pracovišť, projektantům, pracovníkům provozních a výrobních organizací a zájemcům o ochranu a tvorbu životního prostředí.

Místo konání konference: Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýcká 129, 165 21 Praha 6 - Suchdol.

Další informace na adresu: ČVUT FEL, katedra fyziky, Ing. Rudolf Bálek, CSc., "ŽP 96", Technická 2, 166 27 Praha 6 - Dejvice, tel.: (02)24 35 23 32, fax: (02)24 31 07 84

E-mail: ZP96@FELD.CVUT.CZ

Nabídka

Hotel Mövenpick, Mozartova 1, Praha 5 předal Sekretariátu Rady pro zahraniční styky kompletní nabídku svých služeb (ubytování, stravování, slavnostní recepce, pronájem sálů a salonků vybavených špičkovou audiovizuální technikou pro konference a výstavy atd.). Hotel poskytuje stálým zákazníkům slevy po podepsání dohody, která platí v celé síti hotelů Mövenpick ve světě. Pokud by dostatečný počet ústavů měl zájem o služby Mövenpicku, bylo by výhodné, kdyby AV ČR takovou dohodu uzavřela a požadavky ústavů zprostředkovávala centrálně, aby vznikl větší základ pro získání slevy.

Prosíme ústavy, které by mely o tuto nabídku zájem, aby se obrátily na paní Ing. Solničkovou nebo paní Krechlerovou, Národní 3, Praha 1. □

Stipendia

Woodrow Wilson International Center for Scholars ve Washingtonu vypsal konkurs na minimálně čtyřměsíční pobytová stipendia (společenské vědy) od září 1997 do května 1998. Doktorát podmínkou. Programy: asijský, východo- a západoevropský, historický, kulturní a literární studia, mezinárodní studia, latinskoamerická studia, americká studia, Kennanův institut ruských studií. Průměrná výše plného, tj. devítiměsíčního stipendia je 47 000 USD. Přihlášky se přijímají do 1. října 1996. Informace a formulář přihlášky lze získat na adresu The Fellowships Office, The Woodrow Wilson Center, 1000 Jefferson Drive S.W., SI MRC 022, Washington, D.C. 20560, fax (001) 202 357 4439. □

Akce ústavů AV ČR - srpen 1996

19th Symposium of the ICTM Study Group on Ethnochoreology

Pořadatel: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR

Termín: 5. - 11. 8.

Místo konání: Třešť

21st International Conference on Low Temperature Physics

Pořadatel: Fyzikální ústav AV ČR, Matematicko-fyzikální fakulta UK a Univerzita v Bayreuthu

Termín: 8. - 14. 8.

Místo konání: Praha, Kongresové centrum

XIIth International Biophysics Congress

Pořadatel: Mezinárodní unie pro čistou a aplikovanou biofyziku, Královská nizozemská akademie umění a věd a Nizozemská biofyzikální společnost

Termín: 11. - 16. 8.

Místo konání: Amsterdam □

Kaleidoskop

Nadace Pangea pořádá 1.-3. říjnat.r. v Praze mezinárodní konferenci **Obecná porada** o komunikaci mezi lidmi, státy a národy. Jejím cílem je upozornit na nové civilizační sny, jimž jsou média a technologie. Zúčastní se jí představitelé nadnárodních společenství a institucí, přední politici, vědci a umělci, zástupci společnosti šířících informace, vysokých škol a neziskových organizací i ředitelé společností vyrábějících nebo provozujících prostředky komunikace. Podrobný program a formulář přihlášky jsou na adresu uvedené dole.

Le Groupement pour le développement de la télédétection aérospatiale (GDTA) v Toulouse nabízí stáže pro praktickou aplikaci družicových snímků v různých oborech (geologie, kartografie, oceánografie, životní prostředí, zemědělství atd.).

6. česko-německý seminář **Speech Processing** pořádá 2.-4. září 1996 v Praze Ústav radio-techniky a elektroniky, Fonetický ústav UK a Univerzita J.W. Goetha (Frankfurt).

Matematicko-fyzikální fakulta UK, Fyzikální ústav a Ústav jaderné fyziky AV ČR společně s Ústavem teoretické fyziky Vídeňské univerzity připravují na 2.-11.9. t.r. v Praze **Triangle Graduate School 96 in Particle Physics**.

DG III Evropské komise uspořádá 25.-27.11.96 v Bruselu mezinárodní konferenci **Doing Business in the Information Society**.

Svaz jugoslávských inženýrů a techniků a Jugoslávská rada pro podporu inovací pořádají 13.-14.10.96 v Bělehradu mezinárodní symposium **Creativity as Condition of Economic Development** se sekciemi Průmysl, Doprava, Stavebnictví, Zemědělství (zemědělské stroje a pomůcky, rostliny), Medicína (zejm. lékařské přístroje) a vyzývají zahraniční odborníky k účasti.

Není-li uvedeno jinak, je původní zdroj informace k nahlédnutí u paní A.Štysové, KAV AV ČR, Národní 3, Praha 1, tel. 24 24 03 84, linka 480.

NOVÉ KNIHY

Academia

- Monumenta Bohemiae Vaticana (Acta summorum pontificum), Tomus septimus et prodromus (df 7, část 1), editor Jaroslav Eršík, Academia 1996, 640 stran, latinsky, brož. lamino, cena neurčena.

Další svazek základní kritické edice k českým dějinám, zahrnující prameny do smrti Žižkovy. Dokumenty pocházejí z římských, vatikánských i jiných zahraničních a českých archivů a knihoven. Zahrnují události zahraničně politické, vnitropolitické i kulturní. Tento svazek edice obsahuje ucelený komplex dosud nevydaných pramenů, sloužící vědeckému bádání v jednom z nejvýznamnějších období české minulosti.

- Miroslav Verner: Pyramidy, Academia 1996, 300 stran, 200 obrazů, kříd. příloha s barevnými fotografiemi, váz. s přebalem, cena neurčena.

- John Mann: Jedy, drogy, léky, Academia 1996, 203 stran, brož. lamino, cena neurčena.

Egyptské pyramidy přitahují pozornost lidí už od starověku. Vždy byly předmětem obdivu i spekulací. Přesto je k dispozici jen málo publikací, které by se nejvíce problematikou pyramid zabývaly způsobem, srozumitelným široké veřejnosti. O to usiluje tato kniha, která čerpá z dvacetileté osobní zkušenosti s archeologickými vykopávkami u pyramid.

Vzrušující popis vývoje moderní farmakologie od počátků lidového léčitelství až po současné poznatky v léčbě civilizačních chorob zaujme nejen laické čtenáře, ale i odborníky. Knihu ukazuje, jak byly v průběhu tisíciletí využívány i zneužívány přírodní látky v různých společnostech a jak jejich výzkum vedl nakonec k vytvoření mnoha léků, které dnes užíváme. V závěru kniha varuje: ničením přírody na Zemi přicházíme o cenné potenciální zdroje léčiv, které mohou být navždy ztraceny.

Quodlibet, ed. ÚSD

- Jindřich Pecka - Vilém Prečan: Proměny Pražského jara. Sborník studií a dokumentů o nekapitulantských postojích v československé společnosti let 1968 - 1969, 446 stran, 30,- Kč.

Kniha dokumentů o "normalizaci" v kultuře, umění, vědě, školství a masových sdělovacích prostředcích.

- Karel Kaplan: Československo v RVHP 1949 - 1956, 519 stran, 100,- Kč.

- Karel Kaplan: Stát a církev v Československu v letech 1948 - 1953, 440 stran, 90,- Kč.

Studie o činnosti RVHP a jejím vlivu v Československu v období studené války. Více než polovinu publikace tvoří dokumenty z bývalých archivů ÚV KSČ a Státní plánovací komise.

DARY NAKLADATELŮ KNIHOVNĚ AV ČR

- Harry D. Krause: Family Law, West Publishing Company 1986, 444 stran, anglicky, brož. lamino.

Čtenáři této knihy budou především studenti práv, sociální pracovníci, pracovníci v manželských poradnách a ve střediscích pro duševní zdraví, stejně tak jako právníci, zajímající se o "update" názory v oblasti jejich praxe. Čtenář zde nalezne srozumitelný popis právní oblasti, která se nás všechn osobně týká a která současně ukaže na hluboké proměny v naší společnosti.

- Thomas Buergenthal: International Human Rights, West Publishing Company 1988, 283 stran, anglicky, brož. lamino.

- Jerome A. Barron & C. Thomas Dienes: Constitutional Law (3. ed.), West Publishing Company 1991, 440 stran, anglicky, brož. lamino.

Kurzy a semináře určené výhradně mezinárodním lidským právům jsou na amerických školách a univerzitách spíše vzácným úkazem. Proto je také nedostatek učebních materiálů i monografií, poskytujících přehled v tomto oboru. Nedostatek se snaží vynahradit tato knihy. Má být úvodem do mezinárodních zákonů o lidských právech.

Kniha je určena na pomoc studentům práv, kteří se chtějí seznámit a pochopit základní principy práva, přednášeného na školách určených studiu práv. Může být použita jako pomůcka k přípravě na vyučovací hodiny i jako přehled materiálů ke studiu a ke zkouškám.

Knihy jsou součástí většího daru Knihovně AV ČR, který zaslala The American University Law School, Center for Human Rights, Washington D.C.

